

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

נו נה א ל
תשאלו, חביבי
התלמידים! בשבוע
זה שקלתי
למטרפסי, לא
עליכם, וקבלתי
פסק כרבעי

ממנה, כלומר מהפלוניתי שלי שתחיה—
חרפה הוא ממש לספר, ואולם המכסה אני
מתלמידי?

ביום ראשון זה, בערב הנוכה, בשעה
שעמרתי והתקנתי את עצמי להדלקת נר
ראשון עם כל הצפיעים והצפיעות שלי, נת-
פרצה פתאום להדרי עם גליון "דאריהום"
שנפל לידה.

— "כך, ר' סוקרטוס שלי? — היא
פותחת ב"מענה-לשון" שלה ומורה באצבע
על העתון — לא די שאתה כותב עני
בגזטים בכל ערב-שבת ויודעים כאן בירושלם
לם שבא עכשיו גם העתון מבלגיה כדי
שידע כל העולם לנו "מה שהושבים על ר'
עומת ועל זוגתו בחו"ל" ... היך, היא
אומרת, שאם רק יודע לי מי הוא התכם
הגדול שלך, שחותם "ספיי" בלע"ז, ואראה
לו מה ש"קסנטיפוס" יכולה!".

בקצור, בהנחה זו נשארת, לא עליכם,
בלי לביבות...

* * *

ומה אמר לכם, חביבי? — מרב צעד
ועגמת-נפש, ברחתי בכל ערב מביתי דרך
הגוזזטרא, כמוכן, וסכותי ממש כסביבון של
חנוכה ברחובות ירושלם בכל השבוע.

לא הנחתי הלילה שום נשף וחזיון
ואופירה לילדים ומועדון (קלוב בלע"ז וכי
מבטא הספרדי "כלאב" מלשון "יהיד
כלאבנא"...) ואפילו את נשף-הרקודים
ב"מלוח מלכה" של כנות-ישראל הנאות
מבית-ישראל וממאה-שערים עם בנייון
ב"לא-רוחמה" — בקצור, לא עזבתי שום
הרצאה "ותה" ולביבות לכבוד הנוכה וביחוד
את שלש האזכרות הגדולות.

וגם גדול היה שם — על במת "ציון"
בהזכרה התגינית הנהדרה. ד"ר מויא, סבב
על הבמה כמנגנתו השחורה על ראשו כנבאי
בעירה קטנה, לוריא הוהיר בשתקנותו, על
ידו הזקן — מראה כהן, הד"ר הפילוסוף
בבטלנותו ומנחם-מנדל באגרופותו, ואפילו
אולברייט נראה באותה שעה כיהודי ביניהם.
הורם סמואל העמיד שתי עינים אל הקהל
כ"גזלן-יהודי" ממש ומאחוריו נראו איסתר-
מן נקיש, לקיים מה שנאמר: "איסתר
בלגינא קישקיש קריא" ... ואחרון, אחרון
חביב — כשראיתי את ר' דוד ילין עולה על
הבמה באחוריון קצת, פרח נשמתי ממש

מפוזר, כי זכרתי את נאומיהם עוד מיום
שלשום באזכרת ועד הלשון הארוכה... ואר
לם, הקב"ה ראה בעיני והזמין לי מיד
עלמה נאה, או כמו שאמר קלוזנר בנאומו
בבית"ס למל: בתולה — שתחבה לי תכנית
בימינה והקופסה של קרוהאמונים בש-
מאלה, ובראותי רק שני נואמים סר פחדו
ממני קצת ונחה דעתי.

בגדול החל: היועץ המשפטי שלנו
ברך בשם ה"רבי" וסיים כי אי"ה בשנה
הבעל"ט ישלח את אשתו במקומו לרבר
עברית באזכרה. חכמי-הדור מוצאים בזה
רמז שהרבי אינו חושב כלל על התפטרות...
איני זוכר בדיוק את כל נאומי של
אוישיסקין, ואולם בשעה שחזר ואמר כמה
פעמים "זה המה" במקום "אלה הם", ועוד
"פנינים" כאלה בלשוננו, זכרתי את נאוכו
של שיץ בבית-העם וההלטתי להציע את
שניהם בתור חברים לוועד-הלשון...

וכשהגיע הנואם לשבועה והכה באגרז
פו "על חטא" על לבו ועל לב כלנו ואמר
בקול רם את הודוי הגדול: חטאנו, עיננו,
"פשאינו" (פשענו בלע"ז), עלה בזכרוני
פתאום הפסוק: האומר — "אחטא ואשוב",
אין אפילו יו"ב מכפר, ומכל-שכן ב"יהודה,
ומי שרוצה לזכות כמוהו לאזכרה חגיגית אחר
מאה שנה עם "מקוננות" בלי שרוולים, ינסה
לרבר עם אשתו עברית גם ב"הודו-יהודים
ולא בשפתו הידועה של תל-אביב ותל-פיות.

במחילת כבודכם...
כשצעק המפקד פתאם: "קומו!" ודרש
באגרזו להרים את היד, הרימותי את שתי
ידי, יד אחת בשבילי ויד שניה בשביל
שכני, יהודי פשוט שאינו רוצה להשבע
לשקר, כך הוא אומר...

והיפה בכל הדבר הזה הוא, כי בצאתנו
מהאולם ובעמדנו לפני הפתח של הראינע,
שמעתי שתי מטרוניות מדברות בקול רם
צ ר פ ת י ת ועוד ידן כאבה אולי מה-
שבועה הארוכה של אוסישקין — אלו היו:
בתו של סופר עברי מת"א וכלתו של
ה"רבי" והשניה — רעייתו של אחד ממובי
עסקנינו בארץ, היושבת זה חצי יובל
שנים בא"י...

* * *

הן זוכרים אתם בודאי את המעשה
בהרב לוי יצחק מברדיטשוב שהתקיעות לא
עלו יפה ביו"ב, מעשה שטן, מה עשה?
צוה להביא את הערלי, הושיט לו את השופר
ואמר: "יון, תקע אתה!" והתקיעות
הצליתו.

גם "התקיעות" של הד"ר אולברייט עלו
יפה אחרי אוסישקין, הידעתם מדוע?
מפני שזהו "ראש של גוי", שאינו יודע
"חכמות", שהוא רואה את הדברים בעולם
כהיותם, וכשעלה על דעתו לפני ארבע
שנים ללמד את העברית החדשה, עשה
כדימוסתינוס היווני בשעתו, למד את גרונו

המערבי והכרית אותו להסתגל אל המבטא
המזרחי, ועשה ימים כלילות ללמד את
הלשון עפ"י כל כללי הרקדוק העברי, ולא
בנואמינו חובשי בית-המדרש, סריסי-הלשון
ממש, שאינם יודעים, בעונות, להבחין בין
זכר לנקבה וביחוד בין העבר והעתיד...
כנראה, שהפרופיסור האמריקני הושפע
מנאומי העברי של אוסישקין וע"כ העיד
בדברים כ"כ ברורים ויפים על יופי שפתנו
ומבטאה, ורק בטעות, כנראה, הזכיר
לשבה את דוד ילין במקום מנחם בן-משנה,
וטעות גוי מותר...

אין אני מקנא הלילה בהם, כלומר
בגויים, ואולם הפעם — למה אכחד? —
כששמעתי את נאומו של אולברייט וראיתי
מיפיותו של יפת באהלי שם, השבתי על
הגלילים הקדמונים שלנו שלא היו עוברין
לפני התיבה מפני שלא היו מבחינים בין
אלפין ועינין ועבשיו נתהפך הגלגל ומבטאו
המזרחי של יצחק אפשטיין — יוכיח!!

* * *

ובקטן כלה —
ומכיון שמדברים במבטא המזרחי,
מחוייב אני, כמוכן, להזכיר את אבינעם
ילין שזכה ל"ממטיר יונה" והקריא את
ה"שאלה הנכבדה", המאמר הציוני הראשון
של חמנות הגדול, כשהתעוררה אח"כ משכ-
נותי, אשת סופר עברי המדברת, כמוכן,
צרפתית, מתרדמת-מרמוטא שלה, אחר הקרי

את המאמר, אמרה לי כי בודאי הוסיף
הצעיר מדליה וע"כ נמשכה הקריאה כ"כ
הרבה. הקהל התענג מאד על הקריאה הזו
שלו, ואולם תמה קצת לשמע מפיו כי אין
"צדק" אלא "סדק" לעברית שלנו, ולא
זאת אלא שאין לנו אפילו "ארץ" אלא "ארס"
ר"ל... וכשמעתי מפיו את ה"וויים", ממש
כמו W באנגלית, נדמה לי כאלו פאות
ארוכות של תימני תלויות לו על שתי
אזניו...

* * *

והכל נגמר, אומר הצרפתי, בשירה,
אפילו באזכרות שלנו.
כשהופיעה ה"מקוננת" על הבמה, בכי-
חינת שחור על גבי לבן, ופתחה בשירת
רות, הודו כל הבעזים ואמרו פה אהה,
כי מחבר השירה בתנ"ך: "באשר תליני
אליו... עמד עמי... וכו'" היה סופר גדול,
וגם גונן, מחבר הנגינה היה אמן גדול,
ואולם שירתה לא הגיעה לשירת דבורה
שלו מת"א...

ואם הסוף טוב, הכל טוב:
הנ' צייטלין שרה את שיר ה"תקוה"
מתוך הגליון ונכשלה רק שלש פעמים,
והשבתי בשעת-מעשה: רבש"ע! האם
ראינו, למשל, אנגליה שתעלה על הפמה
ולא תדע לשיר את ההימנון שלה בעל פה?
ולו ניטל למשל על מטרוניתא זו לשיר
לפנינו "גוד סיון די קינג", האם היתה

זקוקה לניר?
והלא כל "השקצות" הקטנות, להבדיל,
שבו"י ובראשון-לציון ועל אשפות ואש
פנה יודעות לשיר: "עין לסיון סופיה",
ואפילו הערביים ביפו למדו בע"פ את שיר
ה"תקוה" כדי ללוות את הלוצינו באזינתם
מת"א?...

ואחרי ככלות הכל, לא זכה בני-יהודה
בעתון התל-אביבי גם למאמר אחד הגון
לכבוד יום-השנה — אפילו כמו בספר-השנה —
אעפ"י שהורתו ולידתו של המנות
ב ד ו י נ ס ק, הרומה ממש לפינסק
ולמינסק...

* * *

ברגע האחרון הגיע אלי הכרון המורסם
של החרדים, שיתפרסם בשבת-קדש זו בכל
בתי-הכנסיות בעירנו בתור מחאה מצדם
נגד ה"סל שיין הידוע ב"דיילי"
אכספרס" בדבר שמחתם על התפטרותו של
הנציב.

כשהתבוננתי רגע אל הגליון הכתוב
על ניר שקוה ראיתי באמצע צורת
ת ד נ ג ו ל...
הרא דכתיב: — "אתרנגל ותרנגלתא
חרבה טור מלכא"...

עו מות